

พัฒนาการโครงการห้องเรียนดนตรีในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

The development of the Music Program under
The Office of the Basic Education Commission (OBEC)

ศราวุธ ผกาแดง^{1*} และ ณัฐวุฒิ บริบูรณ์วิริย์²
Sarawut Pakadang^{1*} and Natthawut Boriboonviree²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและที่มาของโครงการห้องเรียนดนตรี และ 2) ศึกษาหลักสูตรและมาตรฐานผู้เรียนของโครงการห้องเรียนดนตรี โครงการห้องเรียนดนตรีมีขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีแก่ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทความวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า โครงการห้องเรียนดนตรีมีที่มาจากพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2560 ต่อมาได้มีแนวคิดที่จะขยายสู่โรงเรียนทั่วประเทศ ปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น 19 โรงเรียน ทั้งห้องเรียนดนตรีไทยและห้องเรียนดนตรีสากล หลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี พัฒนารายวิชาตามความพร้อมและจุดเน้นตามกรอบโครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา ได้แก่ วิชาทักษะดนตรี วิชาทฤษฎีดนตรีและวิชาเทคโนโลยีดนตรี มาตรฐานผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรีประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านทฤษฎีดนตรี 2) ด้านการปฏิบัติเครื่องมือเอก และ 3) ด้านการจัดแสดงดนตรี โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทย พ.ศ. 2544 (ดนตรีไทย) และเทียบเกณฑ์มาตรฐานของ The Associated Board of the Royal Schools of Music (ABRSM) (ดนตรีสากล)

คำสำคัญ: โครงการห้องเรียนดนตรี, หลักสูตรดนตรี, ห้องเรียนพิเศษ

Article Info: Received 19 December, 2022; Received in revised form 31 January, 2024; Accepted 19 February, 2024

¹ นิสิตมหาบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: 6480075427@student.chula.ac.th
Master student in Division of Music Education, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: 6480075427@student.chula.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer in Division of Music Education, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: tuwahattan@gmail.com

* Corresponding Author

หมายเหตุ: ได้รับทุนสนับสนุนจากงานประชุมวิชาการทางด้านดนตรีศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This research aims to study 1) the history and origin of the Music Program and 2) the curriculums and standard of the music classroom project operated by the Office of the Basic Education Commission (OBEC). The Music Program promote talent learners in music at secondary level. Qualitative research method has been used for this study. Emphasis is placed on studying documents and interview. The results showed that the project originated from the development of music teaching in the three southern border provinces in 2017. Later, the idea was expanded to other schools across the country. Currently, there are 19 schools in the program. (Thai music program and Western music program). The school's curriculum is developed based on their readiness and strength according to the framework of the Basic Education Core Curriculum, 2008. The structure of the program consists of 1) Music Skills 2) Music Theory and 3) Music Technology. The student standards in the music program consists of: 1) Music Theory, 2) Major Instrument practice, and 3) Music Performance. The curriculum references learners' learning outcome with the 2001 Thai Music Professional Standard of in Thai music program and The Associated Board of the Royal Schools of Music (ABRSM) in Western music program.

Keyword: music program, music curriculum, special classroom

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนความสามารถพิเศษเฉพาะบุคคลโดยได้กำหนดใน หมวด 2 มาตรา 10 ความว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น” และในหมวด 4 มาตรา 22 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของตนเองได้ โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เป็นส่วนที่ทุกสถานศึกษาในประเทศไทยใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ส่วนที่ 2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น (หลักสูตรท้องถิ่น) กำกับดูแลโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานในท้องถิ่น เป็นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและบริบทในท้องถิ่น และส่วนที่ 3 ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม (หลักสูตรสถานศึกษา) เป็นส่วนที่สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดของผู้เรียนและจุดเน้นในแต่ละสถานศึกษา

ห้องเรียนพิเศษเป็นโครงการที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เดิมเป็นเพียงสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้นหรือในบางโรงเรียนที่ผู้เรียนมีความต้องการจะเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้าน ก็มีการส่งเสริมอยู่ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การที่มีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบห้องเรียนพิเศษ จะทำให้มีการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถเฉพาะแต่ละบุคคล และทันต่อกระแสความต้องการของสังคม ห้องถิ่นและสถานศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) หลักสูตรห้องเรียนพิเศษ พัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของ 2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและห้องถิ่นและส่วนของ 3 ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

โครงการห้องเรียนดนตรี (Music Program : MSP) เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนพิเศษ เพื่อมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนไทยผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านดนตรีได้เต็มศักยภาพ และสร้างโอกาสให้ผู้มีความสามารถได้เรียนตามความสนใจและความถนัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาโครงการห้องเรียนดนตรีตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 ถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2565) มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีทั่วประเทศ 19 โรงเรียน จัดการศึกษาทั้งห้องเรียนดนตรีไทยและห้องเรียนดนตรีสากล มีนักเรียนเข้าศึกษาในโครงการห้องเรียนดนตรีในทุกระดับชั้นทั้งสิ้น 1,817 คนและมีนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโครงการห้องเรียนดนตรีแล้วทั้งสิ้นมากกว่า 500 คน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ค)

โครงการห้องเรียนดนตรีมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรี ลดความเลื่อมล้ำทางการศึกษาและทำให้การเรียนดนตรีเข้าถึงผู้เรียนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความสนใจทางด้านดนตรี มีการวางแผนทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ค)

ปัจจุบันมีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถทางด้านดนตรี เช่น 1) การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรี สำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร (จารึก ศุภพงษ์, 2546) 2) กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีของโรงเรียน วัดสุทธิวาราม (สุนิสรังสิพัญญกุล, 2560) และ 3) การพัฒนาหลักสูตรแผนการเรียนศิลป์ - ดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดการจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ : กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย (เอกพงษ์ สิ้นเคราะห์, 2564) เป็นต้นและงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น 1) การศึกษาการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนของรัฐ

ประเทศมาเลเซีย : การดำเนินการ ปัญหาและความท้าทาย (Hassan Abdullah, 2007) 2) หลักสูตรดนตรีศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กรณีศึกษาหลักสูตรดนตรีสมัยนิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ประเทศจีน (Wai - Chung Ho ,2014) เป็นต้น โดยงานวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นการศึกษาหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสามารถทางดนตรีที่มีอยู่เดิม ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี

การศึกษาวิจัยหลักสูตรที่มีการออกแบบแผนการเรียนหรือห้องเรียนพิเศษทางคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัจจุบันมีโครงการห้องเรียนพิเศษที่ออกแบบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากโครงการห้องเรียนดนตรี เช่น ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี (SMTE) ห้องเรียน กีฬา (SEP@OBEC) เป็นต้น อีกทั้งงานวิจัยที่ศึกษาปัจจุบันก็ศึกษาในแผนการเรียนอื่น ยังไม่มีการศึกษาหลักสูตรที่ มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีของโครงการห้องเรียนดนตรี ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะ ศึกษาพัฒนาการหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการทั่วประเทศ และมีนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโครงการห้องเรียนดนตรี มากกว่า 1,000 คน เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษา ด้านหลักสูตรดนตรีและนำผลการวิจัยไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบแผนการเรียนโรงเรียนอื่น ๆ หรือนำผลการวิจัยมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในการวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของโครงการห้องเรียนดนตรี โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ประวัติและที่มาของโครงการห้องเรียนดนตรีและ 2) หลักสูตรและมาตรฐานผู้เรียนของโครงการห้องเรียนดนตรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาต่าง ๆ ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรดนตรีสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการและความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี นอกเหนือจากโครงการห้องเรียนดนตรีในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติและที่มาของโครงการห้องเรียนดนตรีที่ดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อศึกษาหลักสูตรและมาตรฐานผู้เรียนของโครงการห้องเรียนดนตรีที่ดำเนินงานโดยสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโครงการห้องเรียนดนตรี ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 2) หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) 3) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) แนวทางการขอเปิดห้องเรียนพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2565 5) คู่มือการจัดการเรียนการสอนโครงการห้องเรียนดนตรี 6) รายงานผลการดำเนินงานโครงการห้องเรียนดนตรีประจำปีงบประมาณ 2565 7) สรุปผลการดำเนินงานโครงการห้องเรียนดนตรีประจำปีงบประมาณ 2565 และ 8) ข่าวประชาสัมพันธ์จากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการห้องเรียนดนตรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ออกแบบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์หลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี ในประเด็นด้านโครงสร้างหลักสูตร ด้านคำอธิบายรายวิชาและด้านสาระการเรียนรู้โครงการห้องเรียนดนตรีและ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คุณสิริรักษ์ ชูสวัสดิ์ ผู้รับผิดชอบโครงการห้องเรียนดนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาและแนวคิดการออกแบบโครงการห้องเรียนดนตรี โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร รายวิชา มาตรฐานผู้เรียน และสรุปผลที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประวัติและที่มาของโครงการห้องเรียนดนตรี

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัด และความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีของโรงเรียนสามัญศึกษาในประเทศไทยแต่เดิมปรากฏอยู่ในลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม/ชมรม) เช่น ชุมนุมวงโยธวาทิต ชุมนุมวงดนตรีไทย ชุมนุมขับร้องประสานเสียงหรือชุมนุมวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นต้น (จารึก ศุภพงศ์, 2546) ต่อมาได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนขึ้นเป็นรูปแบบของแผนการเรียนดนตรีในโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา (ปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2536 เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทางด้านดนตรีในระดับมัธยมศึกษาทางด้านดนตรีไทยและด้านดนตรีสากล โดยมีหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีและหลักสูตรปกติสำหรับนักเรียนทั่วไป (จารึก ศุภพงศ์, 2546) ซึ่งผู้ที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยาทั้งในรูปแบบแผนการเรียนดนตรีและแผนการเรียนทั่วไป จะต้องสามารถเล่นดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชนิด

ปัจจุบันแผนการเรียนดนตรีมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยจะแบ่งได้ตามหน่วยงานที่สังกัดของโรงเรียนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบของหลักสูตรดนตรีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 หลักสูตรในโครงการห้องเรียนดนตรี อาทิ โรงเรียนหอวัง โรงเรียนสุนารีวิทยา และโรงเรียนราชวินิต บางแก้ว ประเภทที่ 2 หลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา อาทิ โรงเรียนวัดสุทธิวาราม และประเภทที่ 3 หลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นเอง อาทิ โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา โรงเรียนสันกำแพง โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กลุ่มที่ 2 กลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีรูปแบบของหลักสูตร

ดนตรีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 หลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา อาทิ โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย และโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี และประเภทที่ 2 หลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นเอง อาทิ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนนวมพอร์ทวิทยาลัย และโรงเรียนสารสาสน์เอกตรา กลุ่มที่ 3 กลุ่มโรงเรียนในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อาทิ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และโรงเรียนเตรียมอุดมดนตรีสังกัดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มที่ 4 กลุ่มโรงเรียนในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม อาทิ วิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้แต่ละรูปแบบแผนการเรียนดนตรีมีวิธีการและหลักการในการออกแบบหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป แต่จุดมุ่งหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านดนตรี

คุณสิริรักษ์ ชูสวัสดิ์ ผู้รับผิดชอบโครงการห้องเรียนดนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า โครงการห้องเรียนดนตรีมีที่มาจากการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีพื้นฐานความเชื่อว่าดนตรีจะช่วยกล่อมเกลาคิดใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งเชื่อว่าดนตรีจะสามารถช่วยสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ แต่เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดความพร้อมในด้านเครื่องดนตรีโดยมีสาเหตุจากสภาพขาดแคลนเพราะการใช้งานมาเป็นเวลานาน ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีให้แก่สถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เนื่องจากงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีที่สูง นายสุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น เห็นควรให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ จึงได้มีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รูปแบบห้องเรียนพิเศษทางดนตรีขึ้น (สิริรักษ์ ชูสวัสดิ์, แนวคิดการออกแบบโครงการห้องเรียนดนตรี, 4 เมษายน 2565) โดยใช้ชื่อว่า “โครงการห้องเรียนดนตรี (Music Program : MSP)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านดนตรี อีกทั้งตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าศาสตร์ทางด้านวิชาศิลปะและดนตรีจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกล่อมเกลาคิดใจ สามารถสร้างคนให้เป็นคนดี มีจิตใจที่อ่อนโยน และเป็นสื่อในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โครงการห้องเรียนดนตรี ในระยะแรกเริ่มดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวมจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส 2) โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี และ 3) โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา เปิดรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีครั้งแรกในปีการศึกษา 2560 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ห้องเรียนดนตรีสากล โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี ปรับปรุงห้องเรียนดนตรีและจัดจ้างครูผู้สอนดนตรีเพิ่มเติมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ต่อมาในปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการสนับสนุนโรงเรียนที่มีศักยภาพทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี มีผลงานนักเรียนทางด้านดนตรีที่โดดเด่นในรูปแบบต่าง ๆ สมควรที่จะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบโครงการห้องเรียนดนตรีเพิ่มเติมขึ้นนอกจากโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยขยายไปยังโรงเรียนในทุกภูมิภาค จึงได้มีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้ 1) ส่งเสริมเด็กที่มีพรสวรรค์ให้ได้รับการพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ 2) ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) สร้างโอกาสให้ผู้มีความสามารถได้เรียนตามความสนใจและความถนัด 4) สร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาการกับหน่วยงานทางการศึกษา และ 5) เพื่อเป็นการส่งต่อนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และมีโอกาสประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรี โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอาคารสถานที่ พิจารณาจากความพร้อมด้านอาคารเรียนและห้องเรียนดนตรีได้เพียงพอ สามารถปรับปรุงได้โดยไม่กระทบต่อห้องเรียนอื่น ๆ 2) ด้านครุภัณฑ์ พิจารณาจากความพร้อมด้านเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน และมีสภาพพร้อมใช้งาน 3) ด้านบุคลากร พิจารณาจากอัตรากำลังครุดนตรีที่มีอยู่ โดยเปรียบเทียบตามเกณฑ์กำหนดอัตรากำลังครู และ 4) ด้านผลงานด้านดนตรี พิจารณาจากชื่อเสียงและการได้รับการยอมรับทางด้านดนตรีในทุกระดับ ทำให้ในปีการศึกษา 2561 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีเพิ่มขึ้นจำนวน 3 โรงเรียน แบ่งออกเป็นโครงการห้องเรียนดนตรีสากล จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน และโครงการห้องเรียนดนตรีไทย จำนวน 2 โรงเรียน คือโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม และโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ภาพสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในระยะนี้ได้มีแผนพัฒนาโครงการห้องเรียนดนตรี ในระยะต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี โดยมีเป้าหมายที่จะขยายโรงเรียนในโครงการห้องเรียนดนตรีทั่วประเทศทั้งสิ้น 20 โรงเรียน

การดำเนินงานโครงการห้องเรียนดนตรีตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 ถึงปัจจุบันมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีทั้งสิ้น 19 โรงเรียน (ตารางที่ 1) จากโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสิ้น 20 โรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนขอถอนตัวจำนวน 1 โรงเรียน โดยเมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า เป็นโรงเรียนในเขตภาคเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน เขตภาคกลาง จำนวน 5 โรงเรียน และเขตภาคใต้ จำนวน 6 โรงเรียน เมื่อจำแนกตามรูปแบบห้องเรียนที่เปิดสอน พบว่า มีโรงเรียนที่เปิดเฉพาะห้องเรียนดนตรีไทย จำนวน 7 โรงเรียน มีโรงเรียนที่เปิดเฉพาะห้องเรียนดนตรีสากล จำนวน 8 โรงเรียน และมีโรงเรียนที่เปิดทั้งสองห้องเรียน จำนวน 4 โรงเรียน และยังไม่มีการเพิ่มโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีเพิ่มเติม ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนศึกษาในโครงการห้องเรียนดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,069 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 748 คน รวมทั้งสิ้น 1,817 คน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ข)

ตารางที่ 1

แสดงรายชื่อโรงเรียน ปีที่เข้าร่วมโครงการ รูปแบบแผนการเรียนและจำนวนนักเรียนในโครงการห้องเรียนดนตรี ในปีการศึกษา 2565*

ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ปีที่เข้าร่วม	รูปแบบห้องเรียน		จำนวนนักเรียน(คน)	
			ดนตรีไทย	ดนตรีสากล	ม.ต้น	ม.ปลาย
1.โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	ปัตตานี	2560	-	√	60	20
2.โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง	ยะลา	2560	-	√	14	-
3.โรงเรียนสุโขทัย - ลก	นราธิวาส	2560	-	√	2	10
4.โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย	กาฬสินธุ์	2561	-	√	3	4
5.โรงเรียนอัมพันวิทยาลัย	สมุทรสงคราม	2561	√	-	15	9
6.โรงเรียนจักรคำคณาทร	ลำพูน	2561	-	√	51	14
7.โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม	พิจิตร	2562	√	-	91	44
8.โรงเรียนเชียงคำพิทยาคม	พะเยา	2562	-	√	72	89
9.โรงเรียนลำปางกัลยาณี	ลำปาง	2562	√	-	104	-
10.โรงเรียนสุนารีวิทยา	นครราชสีมา	2562	-	√	-	44
11.โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส	สกลนคร	2562	√	-	41	21
12.โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย	ศรีสะเกษ	2562	√	√	80	97
13.โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย	สุพรรณบุรี	2562	√	-	64	86
14.โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว	สมุทรปราการ	2562	√	√	92	87
15.โรงเรียนอุทัยพิทยาคม	อุทัยธานี	2562	√	-	77	17
16.โรงเรียนหอวัง	กรุงเทพมหานคร	2562	-	√	101	80
17.โรงเรียนทุ่งสง	นครศรีธรรมราช	2562	√	-	20	4
18.โรงเรียนสภาราชินี	ตรัง	2562	√	√	57	67
19.โรงเรียนมหาวิชราวุธ	สงขลา	2562	√	√	105	55
รวม			11	12	1,049	748

ตอนที่ 2 หลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี

2.1) โครงสร้างหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี

โครงการห้องเรียนดนตรี จัดการเรียนการสอนตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) หลักสูตรแกนกลางฯ โดยผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรีทุกคนจะได้เรียนในกลุ่มรายวิชาพื้นฐาน ตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น และ 3) ส่วนที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม (ในรูปแบบเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนพิเศษ) โดยพัฒนารายวิชาในกลุ่มรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นตามกรอบโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ได้กำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง/ไม่เกิน

12 หน่วยกิต หรือเฉลี่ยไม่เกิน 120 ชั่วโมง/6 หน่วยกิตต่อภาคการศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 3 ปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 1,680 ชั่วโมงหรือไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต (ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนเป็นแบบช่วงชั้น) หรือเฉลี่ย 280 ชั่วโมง หรือ 14 หน่วยกิตต่อภาคการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) โดยโครงการห้องเรียนดนตรีได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสิ้น 24 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นภาคเรียนละ 4 หน่วยกิต จำนวนทั้งสิ้น 6 ภาคเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสิ้น 36 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นภาคเรียนละ 6 หน่วยกิต (ตาราง 2) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ก)

ตารางที่ 2

แสดงการเปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตรรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กับโครงสร้างหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี

ระดับชั้น	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551		หลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี	
	หน่วยกิต/ภาคเรียน	ชั่วโมงเรียน/ภาคเรียน	หน่วยกิต/ภาคเรียน	ชั่วโมงเรียน/ภาคเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	120	4	80
มัธยมศึกษาตอนปลาย	14	280	6	120

โครงสร้างหลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ตาราง 3) ไว้ภาคเรียนละ 80 ชั่วโมงหรือ 4 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น 3 รายวิชา ได้แก่ 1) วิชาปฏิบัติดนตรี ภาคเรียนละ 40 ชั่วโมงหรือ 2 หน่วยกิต รวม 6 ภาคเรียน 12 หน่วยกิต 2) วิชาพื้นฐานดนตรี (ทฤษฎีดนตรี) ภาคเรียนละ 20 ชั่วโมงหรือ 1 หน่วยกิต รวม 6 ภาคเรียน 6 หน่วยกิต และ 3) วิชารวมนวดนตรี ภาคเรียนละ 20 ชั่วโมงหรือ 1 หน่วยกิต รวม 6 ภาคเรียน 6 หน่วยกิต

ตารางที่ 3

แสดงโครงสร้างหลักสูตรของโครงการห้องเรียนดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายวิชา	มัธยมศึกษาปีที่ 1		มัธยมศึกษาปีที่ 2		มัธยมศึกษาปีที่ 3		รวม
	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	
	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 1	ที่ 2	
ปฏิบัติดนตรีไทย/สากล	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	12.0
พื้นฐานดนตรีไทย/สากล	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	6.0
รวมนวดนตรีไทย/สากล	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	6.0
รวม		4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0

โครงสร้างหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ตาราง 4) ได้กำหนดเวลาเรียนภาคเรียนละ 120 ชั่วโมงหรือ 6 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มรายวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาทักษะดนตรี จำนวน 5 รายวิชา โดยแบ่งออกเป็นวิชาทักษะดนตรีที่ต้องเรียนต่อเนื่องทุกภาคการศึกษา จำนวน 2 วิชา ได้แก่ วิชาปฏิบัติดนตรี จำนวน 12 หน่วยกิต ภาคเรียนละ 2 หน่วยกิต และวิชารวมนวดนตรี จำนวน 6 หน่วยกิต ภาคเรียนละ 1

หน่วยกิต และกลุ่มวิชาทักษะทางดนตรีอื่น ๆ จำนวน 3 วิชา ได้แก่ วิชาขับร้องประสานเสียง วิชาคีย์บอร์ดและวิชาการจัดแสดงดนตรี วิชาละ 2 หน่วยกิต ภาคเรียนละ 1 หน่วยกิต โดยจะสลับกันเรียนในแต่ละปีการศึกษา

2) กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี จำนวน 2 วิชา ได้แก่ วิชาประวัติและวรรณคดีดนตรีและวิชาทฤษฎีดนตรี วิชาละ 2 หน่วยกิต ภาคเรียนละ 1 หน่วยกิต และ 3) กลุ่มวิชาเทคโนโลยีดนตรี จำนวน 1 วิชา ได้แก่ วิชาเทคโนโลยีดนตรี จำนวน 2 หน่วยกิต ภาคเรียนละ 1 หน่วยกิต

ตารางที่ 4

แสดงโครงสร้างหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชา	มัธยมศึกษาปีที่ 4		มัธยมศึกษาปีที่ 5		มัธยมศึกษาปีที่ 6		รวม
	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	ภาคเรียน	
	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 1	ที่ 2	
กลุ่มวิชาทักษะดนตรี							
ปฏิบัติดนตรีไทย/สากล	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	12.0
รวมวงดนตรีไทย/สากล	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	12.0
ขับร้องประสานเสียง	-	-	1.0	1.0	-	-	2.0
คีย์บอร์ด	1.0	1.0	-	-	-	-	2.0
การจัดแสดงดนตรีไทย/สากล	-	-	-	-	1.0	1.0	2.0
กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี							
ประวัติและวรรณคดีดนตรีไทย/สากล	-	-	1.0	1.0	-	-	2.0
ทฤษฎีดนตรีไทย/สากล	1.0	1.0	-	-	-	-	2.0
กลุ่มวิชาเทคโนโลยีดนตรี							
เทคโนโลยีดนตรี	-	-	-	-	1.0	1.0	2.0
รวม	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	36.0

2.2) มาตรฐานผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรี

เกณฑ์ในการพิจารณามาตรฐานผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรีผู้เรียนห้องเรียนดนตรีไทยและห้องเรียนดนตรีสากล จะประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านทฤษฎีดนตรี 2) ความสามารถด้านปฏิบัติเครื่องมือนอก (เดี่ยวและรวมวง) และ 3) การจัดแสดงดนตรี ซึ่งจะสามารถอธิบายได้ตามหลักสูตรของโครงการห้องเรียนดนตรี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ก) ดังนี้

1) ความสามารถด้านทฤษฎีดนตรี จำนวน 1 มาตรฐาน มาตรฐานผู้เรียนด้านความสามารถอ่านเขียนโน้ตไทย/สากลได้ตามหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี เมื่อศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ สำหรับห้องเรียนดนตรีไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะจัดการ

เรียนการสอนอยู่ในรายวิชาพื้นฐานดนตรีไทย ผู้เรียนจะมีความสามารถอ่าน เขียนโน้ตไทยได้ในระดับขั้นนำ สามารถประดิษฐ์และแปรทำนองทางฆ้องได้ และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะจัดการเรียนการสอนอยู่ในรายวิชาทฤษฎีดนตรีไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้เรียนจะสามารถประพันธ์เพลงไทย สังคีตลักษณะและการวิเคราะห์เพลงไทยขั้นนำได้ โดยทั้งสองระดับจะอ้างอิงเกณฑ์การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ภาคทฤษฎีขั้นเตรียม - ชั้น 6 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนดนตรีไทย พ.ศ.2544 สำหรับห้องเรียนดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะจัดการเรียนในรายวิชาพื้นฐานดนตรีสากล ผู้เรียนจะสามารถอ่าน เขียนโน้ตในอัตราจังหวะธรรมดา บันไดเสียงเมเจอร์ - ไมเนอร์และขั้นคู่ได้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะจัดอยู่ในรายวิชาทฤษฎีดนตรี ผู้เรียนจะสามารถอ่านเขียนขั้นคู่ อัตราจังหวะ และบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ได้ ในห้องเรียนดนตรีสากลจะไม่ได้เทียบเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้กับศูนย์สอบอื่น ๆ

2) ความสามารถด้านการปฏิบัติเครื่องมือเอก จำนวน 2 มาตรฐาน คือ 1) ความสามารถด้านการปฏิบัติเครื่องมือเอก เมื่อศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ รายวิชาปฏิบัติดนตรีสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้ ห้องเรียนดนตรีไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความสามารถด้านการปฏิบัติในระดับชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีความสามารถด้านการปฏิบัติในระดับชั้นที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนดนตรีไทย พ.ศ.2544 ห้องเรียนดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความสามารถด้านการปฏิบัติในระดับเกรด 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีความสามารถด้านการปฏิบัติในระดับเกรด 6 ตามมาตรฐานศูนย์สอบ ABRSM 2) ความสามารถด้านรวมวง เมื่อศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ รายวิชาปฏิบัติรวมวง สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้ ห้องเรียนดนตรีไทย จะจำแนกตามประเภทบทเพลงจังหวะหน้าทับ โดยมีการระบุบทเพลงที่ใช้ในการเรียนไว้ในสาระการเรียนรู้ (ตาราง 5) ห้องเรียนดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความสามารถด้านการบรรเลงเพลงในระดับเกรด 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีความสามารถด้านการบรรเลงเพลงในระดับเกรด 5 โดยในหลักสูตรไม่ได้ระบุแน่ชัดว่าเทียบเคียงกับศูนย์สอบใด ซึ่งจะสังเกตได้ว่าความสามารถด้านการรวมวงจะถูกลดลงมาจากการปฏิบัติ

3) การจัดแสดงดนตรี เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกชั้นเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการแสดงดนตรีแก่นักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ 1) ความสามารถด้านการแสดงดนตรีต่อสาธารณะชน จำนวน 3 ครั้งต่อปี ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 5 ครั้งต่อปีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ความสามารถด้านการแสดงเดี่ยว (Recital) จะวัดเฉพาะผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้เรียนจะต้องเลือกใช้บทเพลงขั้นที่ 4 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนดนตรีไทย พ.ศ.2544 สำหรับห้องเรียนดนตรีไทย และเพลงในระดับเกรด 4 ตามมาตรฐานศูนย์สอบ ABRSM สำหรับห้องเรียนดนตรีสากล 3) ความสามารถด้านดนตรีในสนามสอบสถาบันอื่น จะวัดเฉพาะผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสอบได้ขั้นที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนดนตรีไทย พ.ศ. 2544 สำหรับห้องเรียนดนตรีไทย และสามารถสอบได้ในระดับเกรด 5 ตามมาตรฐานศูนย์สอบ ABRSM สำหรับห้องเรียนดนตรีสากล

แสดงมาตรฐานผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรี

มาตรฐานผู้เรียน	ระดับชั้น	ห้องเรียนดนตรีไทย	ห้องเรียนดนตรีสากล
สามารถอ่าน เขียนโน้ตไทย/โน้ตสากลได้ตามหลักสูตรของโครงการห้องเรียนดนตรี	ม.ต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักการอ่านและบันทึกโน้ตดนตรีไทย ขั้นพื้นฐาน โสตประสาททางดนตรีขั้น ขั้นพื้นฐาน หลักการแปรทางฆ้อง เบื้องต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องหมายและโน้ต สากล วิธีการอ่าน/เขียนโน้ตสากล อัตรา จังหวะธรรมดา การเขียนเส้นกันห้อง เครื่องหมายแปลงเสียง บันไดเสียงเมเจอร์ C, G, D, F ชั้นคู่เบื้องต้น
		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักการอ่านและบันทึกโน้ตดนตรีไทย ขั้นนำ โสตประสาททางดนตรี จำแนก โสตประสาททางดนตรี หลักการแปร ทางฆ้องขั้นนำ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อัตราจังหวะธรรมดา โน้ต 3 พยางค์ บันไดเสียงเมเจอร์ A, Bb, F โครงสร้าง บันไดเสียงฮาร์โมนิกและเมโลดิก ไมเนอร์
		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักการอ่านและบันทึกโน้ตดนตรีไทย ขั้นนำ หลักการประดิษฐ์ทางฆ้อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อัตราจังหวะธรรมดา อัตราจังหวะผสม บันไดเสียงเมเจอร์ ไมเนอร์ ชั้นคู่ และ การเปลี่ยนบันไดเสียง
สามารถปฏิบัติ เครื่องมือเอก ได้ตาม หลักสูตรของโครงการ ห้องเรียนดนตรี	ม.ปลาย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทฤษฎีการบรรเลงดนตรีและการขับร้องขั้น นำ ศัพท์สังคีต การประพันธ์เพลงไทยชั้น นำ สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์ขั้นนำ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อัตราจังหวะ ชั้นคู่และบันไดเสียงเมโลดิก
	ม.ปลาย	ชั้นที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาซีพ ดนตรีไทย พ.ศ.2544	เกรด 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน ABRSM
	ม.ปลาย	ชั้นที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาซีพ ดนตรีไทย พ.ศ.2544	เกรด 6 ตามเกณฑ์มาตรฐาน ABRSM
สามารถปฏิบัติดนตรี รวมวง ได้ตาม หลักสูตรของโครงการ ห้องเรียนดนตรี	ม.ต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักการจัดวงดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ การรวมวงเพลงอัตราสองชั้น เช่น เพลง ลาวจ้อย ลาวครวญ โยสลัม สร้อยสนตัด เพลงตับ เช่น เพลงตับลาวเจริญศรี	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบฝึกหัด Essential Book 1 ข้อ 1 – 92 การอ่านโน้ตฉบับพลัน เพลงพิธีการ เช่น เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลง มหาฤกษ์ เป็นต้น เพลง Chorale และ เพลงเกรด 1 หรือเทียบเท่า
		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพลงเถา ลักษณะเพลงบังคับทาง เช่น เพลงแขกต๋อยหม้อ ชมแสงจันทร์ เขมร พายเรือ เพลงเถา ลักษณะเพลงแปร	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบฝึกหัด Essential Book 1 ข้อ 93 – 138 แบบฝึกหัด Essential Book 2 ข้อ 1 - 66 การอ่านโน้ตฉบับพลัน เพลงพิธีการ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แสดงมาตรฐานผู้เรียนในโครงการห้องเรียนดนตรี

มาตรฐานผู้เรียน	ระดับชั้น	ห้องเรียนดนตรีไทย	ห้องเรียนดนตรีสากล
สามารถปฏิบัติดนตรี รวมวง ได้ ตาม หลักสูตรของโครงการ ห้องเรียนดนตรี (ต่อ)	ม.ต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพลงโหมโรง เช่น เพลงโหมโรงปฐมดุสิต โหมโรงจongsurang โหมโรงโอยเรศ เพลง ประกอบการแสดง ได้แก่ เพลงระบำ เทพบันเทิง เพลงกฤษฎาภินิหาร และ เพลงระบำดอกบัว จังหวะฉิ่ง หน้าทับ เฉพาและหน้าทับพิเศษ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบฝึกหัด Essential Book 2 ข้อ 67 - 199 การอ่านโน้ตฉบับพลัน เพลงพิธีการ เช่น เพลงสดุดีจอมราชา เป็นต้น เพลง Chorale และ เพลงเกรด 2 หรือ เทียบเท่า*
	ม.ปลาย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพลงเถา เช่น เพลงแสนคำนึง เขมร ละออองค์ สุดสงวน การเวกเล็ก แขก มอญบางขุนพรหม นางครวญ เขมรพวง แขกมอญบางช้าง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การปฏิบัติ แบบฝึก Super Sound Symphonic Technique Shobi และ Blue Devil บรรเลงบทเพลงพระราช นิพนธ์ เช่น เพลงใกล้รุ่งเพลงแสงเดือน เพลง Chorale และ เพลงเกรด 3*
		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพลงโหมโรง เพลงดับ เพลงลา เช่น เพลงโหมโรงมหาราช ดับนางนาค เต่ากินผักบุ้ง 2 ชั้น โหมโรงเยี่ยมวิมาน ดับนิทราชาคริต พระอาทิตย์ชิงดวง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การปฏิบัติ แบบฝึก Super Sound Symphonic Technique Shobi และ Blue Devil บรรเลงบทเพลงพระราช นิพนธ์ เช่น เพลงความฝันอันสูงสุด เพลง มาร์ชราชวัลลภ เพลง Chorale และ เพลงเกรด 4*
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การรวมวงประเภทเพลงเสภา เพลง ทยอย และเพลงลา ได้แก่ เพลงสี่บท 3 ชั้น เพลงทยอยเขมร 3 ชั้นและเพลงฉิ่ง แมลงภู่ทอง 3 ชั้น เพลงบุหลัน แขก ลพบุรี ออกทะเล 3 ชั้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การปฏิบัติ แบบฝึก Super Sound Symphonic Technique Shobi และ Blue Devil บรรเลงบทเพลงพระราช นิพนธ์ เช่น เพลงพรปีใหม่ เพลงชะตา ชีวิต เพลง Chorale และ เพลงเกรด 5*	
สามารถแสดงดนตรี	ม.ต้น	3 ครั้ง/ปี	3 ครั้ง/ปี
ต่อสาธารณชนได้	ม.ปลาย	5 ครั้ง/ปี	5 ครั้ง/ปี
สามารถจัดแสดงเดี่ยว (Recital)	ม.ปลาย	ชั้นที่ 4 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาซีพ ดนตรีไทย พ.ศ.2544	เกรด 4 ตามเกณฑ์มาตรฐาน ABRSM
ความสามารถด้าน ดนตรีในสนามสอบ สถาบันอื่น	ม.ปลาย	ชั้นที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาซีพ ดนตรีไทย พ.ศ.2544	เกรด 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน ABRSM

หมายเหตุ : *คำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรไม่ได้ระบุว่าเทียบเกณฑ์มาตรฐานจากที่ได้

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

โครงการห้องเรียนดนตรี เริ่มขึ้นครั้งแรกกับโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสุโขทัย - ลก จังหวัดนราธิวาส 2) โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี และ 3) โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์ ส่งเสริม สนับสนุน ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านดนตรี อีกทั้งตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าศาสตร์ทางด้านวิชา ศิลปะและดนตรีจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกล่อมเกลาคิดใจ สามารถสร้างคนให้เป็นคนดี มีจิตใจที่อ่อนโยน และเป็นสื่อในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้ เปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในปีการศึกษา 2560 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อมาได้มีแนวคิดที่จะขยายโครงการห้องเรียนดนตรีไปยังโรงเรียนทั่วประเทศ จึงได้มีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของโครงการห้องเรียนดนตรี ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้ 1) ส่งเสริมเด็กที่มีพรสวรรค์ให้ได้รับการพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ 2) ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) สร้างโอกาสให้ผู้มีความสามารถได้เรียนตามความสนใจและความถนัด 4) สร้างเครือข่ายร่วมพัฒนากับหน่วยงานทางการศึกษา และ 5) เพื่อเป็นการส่งต่อนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และมีโอกาสประกอบอาชีพในอนาคต

ปัจจุบันมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการห้องเรียนดนตรีกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศทั้งสิ้น 19 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนเข้าศึกษาในโครงการห้องเรียนดนตรีรวมทุกโรงเรียน ทั้งสิ้น 1,817 คน และมีนักเรียนสำเร็จการศึกษาในโครงการห้องเรียนดนตรีรวมทุกโรงเรียนมากกว่า 500 คน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก และโรงเรียนดุริยางค์อากาศ และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนหนึ่งเข้าศึกษาต่อทางด้านดนตรีในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

จากการศึกษาหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี มีลักษณะแตกต่างจากหลักสูตรโรงเรียนอื่น ๆ เนื่องจากเป็นการออกแบบโดยอาจารย์ระดับอุดมศึกษาด้านดนตรีและครูผู้สอนในโครงการห้องเรียนดนตรี โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งมีส่วนที่เหมือนกับหลักสูตรดนตรีอื่น ๆ เนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางด้านดนตรีไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและประกอบวิชาชีพทางด้านดนตรีได้นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรแผนการเรียนศิลป์ – ดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดการจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ : กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ที่กล่าวว่า จุดประสงค์ของการจัดการเรียนในรูปแบบแผนการเรียนศิลป์ – ดนตรีของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย และกลุ่มโรงเรียนเป้าหมายอันได้แก่ โรงเรียนหอวัง และโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาความสามารถพิเศษของผู้เรียนทางด้านดนตรี ตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และในแต่ละโรงเรียนยังมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมี

ความพร้อมสำหรับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทางด้านดนตรีในระดับอุดมศึกษา มีการพัฒนารายวิชาเรียนทางด้านดนตรีให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของโรงเรียน (เอกพงษ์ ลีนเคราะห์, 2564)

หลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรี โดยพัฒนารายวิชาในกลุ่มรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นตามกรอบโครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับชั้นมัธยมศึกษา กล่าวคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเฉลี่ย 120 ชั่วโมง/6 หน่วยกิตต่อภาคเรียน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเฉลี่ย 280 ชั่วโมง หรือ 14 หน่วยกิตต่อภาคเรียน โดยโครงการห้องเรียนดนตรีได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสิ้น 24 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นภาคเรียนละ 4 หน่วยกิต จำนวน 3 วิชาเรียน ได้แก่ วิชาปฏิบัติดนตรี วิชารวมนวงดนตรีและวิชาพื้นฐานดนตรี จำนวนทั้งสิ้น 6 ภาคเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสิ้น 36 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นภาคเรียนละ 6 หน่วยกิต จำนวน 3 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาทักษะดนตรี กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรีและกลุ่มวิชาเทคโนโลยีดนตรี

มาตรฐานผู้เรียนจำนวน 3 ด้าน คือ 1) ความสามารถด้านทฤษฎีดนตรี จำนวน 1 มาตรฐาน 2) ความสามารถด้านปฏิบัติเครื่องมือนอก จำนวน 2 มาตรฐาน และ 3) การจัดแสดงดนตรี จำนวน 3 มาตรฐาน ทั้งนี้ หลักสูตรมีเกณฑ์มาตรฐานการวัดความสามารถผู้เรียนห้องเรียนดนตรีไทย โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทย พ.ศ. 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และมีเกณฑ์มาตรฐานการวัดความสามารถผู้เรียนห้องเรียนดนตรีสากล โดยเทียบเกณฑ์มาตรฐานของ The Associated Board of the Royal Schools of Music (ABRSM) สะท้อนให้เห็นถึงการวางกรอบหลักสูตรที่มีหลักเกณฑ์และมาตรฐานตามหลักสูตรสากล ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีแล้ว สามารถมีทางเลือกที่หลากหลายในการศึกษาต่อทางด้านดนตรีมากยิ่งขึ้น และเมื่อแต่ละโรงเรียนได้นำหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีไปใช้ ก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนดนตรีมีความเทียบเท่ามาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมคุณภาพทั้งด้านผู้เรียนและครูผู้สอน สร้างโอกาสทางการเรียนดนตรีให้เข้าถึงผู้เรียนที่มีความสนใจเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษางานครั้งนี้ ครอบคลุมหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเพื่อผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี แผนการเรียนดนตรี ที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามบริบทของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ซึ่งการนำไปใช้อาจจะต้องคำนึงถึงบริบทโรงเรียนที่จะนำไปใช้ด้วย

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาประวัติ ที่มา และการพัฒนาหลักสูตรโครงการห้องเรียนดนตรีซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงการบริหารวิชาการของแต่ละโรงเรียนในโครงการห้องเรียนดนตรี ที่มีบริบทและสภาพปัญหาของการดำเนินโครงการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กระทรวงศึกษาธิการ.
- จารึก ศุภพงศ์. (2546). การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรี สำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ ทางด้านดนตรี : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์สาขาวิชาโท การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริรักษ์ ชูสวัสดิ์. (4 เมษายน 2565). แนวคิดการออกแบบโครงการห้องเรียนดนตรี. (ศราวุธ ผกาแดง, ผู้สัมภาษณ์) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560, 30 พฤศจิกายน). ปฏิบัติการแนวทางการบริหารจัดการ โครงการห้องเรียนดนตรี. <https://www.obec.go.th/archives/88004>.
- สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการขอเปิดห้องเรียนพิเศษในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2565. กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565ก). คู่มือการจัดการเรียนการสอนโครงการห้องเรียนดนตรี. กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565ข). รายงานผลการดำเนินงานโครงการห้องเรียนดนตรี ปีงบประมาณ 2565. กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565ค). สรุปผลการดำเนินงานโครงการห้องเรียนดนตรีปีงบประมาณ 2565. กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ.
- เอกพงศ์ สิ้นเคราะห์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรแผนการเรียนศิลป์-ดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายตามแนวความคิดจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ : กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาอังกฤษ

- Wai - Chung Ho. (2014). *Music education curriculum and social change: a study of popular music in secondary schools in Beijing, China*. Music Education Research, 16: 3, 267 – 289, DOI: 10.1080/14613808.2014.910182.
- Mohd Hassan Abdullah. (2017). *Music education in Malaysia public school: Implementation issues and challenges*. Journal Pendidikan Bitara Upsi, 1: 1, 29 – 43.